

Kıbrıs Türk Ağız Sözlüklerindeki Sorunlar

Problems Regarding the Dictionaries for Turkish Cypriot Dialects

Gökçe Yükselen PELER¹

¹Erciyes Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Kayseri, Türkiye

ORCID: G.Y.P. 0000-0002-9604-5101

ÖZ

Bu bildiri Türkiye Türkçesinin Kıbrıs ağızları hakkında yazılmış sözlükler ele alınacaktır. Türkçenin Kıbrıs ağızlarının hâlihazırda üç sözlüğü bulunmaktadır. Bunlar; Orhan Kabataş'ın "Kıbrıs Türkçesinin Etimolojik Sözlüğü", Mustafa Gökçeoğlu'nun "Kıbrıs Türk Ağızları Sözlüğü ve Bener Hakkı Hakeri'nin "Hakeri'nin Kıbrıs Türkçesi Sözlüğü"dür. Bu üç sözlüğe ek olarak Orhan Kabataş'ın Yakovos Hacıpieris ile birlikte kaleme aldıkları "Kıbrıs Türk ve Rum Diyalektlerinin Ortak Sözlüğü (Tarihi-Etimolojik)" adlı çalışma bulunmaktadır. Görüldüğü üzere bu sözlüklerin isimleri terim bakımından birbirleri ile uyumsuz oldukları gibi, içerdikleri malzeme bakımından da birbirleri ile koşutluk içerisinde değildirler. Kiminde madde başı olarak günümüzde Kıbrıs ağızlarında kullanılmayan (belki de hiç kullanılmamış) pek çok Rumca başta olmak üzere yabancı kökenli sözcük bulunurken kiminde de Kıbrıs ağızlarında çok yaygın bir şekilde kullanılan bazı sözcükler madde başı olarak bulunmamaktadır. Ancak bu sözlüklerin paylaştıkları birkaç hususiyet de vardır. Evvela dört sözlüğün hiçbiri saha derlemesine dayanmamaktadır veya dayanıyor ise bile bu yönde hiçbir işaret mevcut değildir. İkinci olarak her dört sözlükte de kaynağı belirsiz pek çok madde başı kelime mevcuttur. Hatta bazılarında madde başları için tek bir kaynak belirtmemiştir. Bu bağlamda, bu çalışmada her dört sözlük de isimlerinden başlamak üzere, madde başlarının oluşturulma usulleri, maddelerin açıklanma usulleri, kaynakları ve derleme usulleri gibi sözlük bilimi yöntemleri bakımından ve günümüz Kıbrıs ağızları açısından güncellikleri bakımından ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kıbrıs ağızları, Sözlük, Ağız sözlüğü, Derleme, Yöntem

ABSTRACT

This paper will address the Turkish dictionaries for Cypriot dialects. Three Turkish dictionaries currently exist for the Cypriot dialects: *Kıbrıs Türkçesinin Etimolojik Sözlüğü* [Etymological Dictionary of Cypriot Turkish] prepared by Orhan Kabataş, *Kıbrıs Türk Ağızları Sözlüğü* [Dictionary of Turkish Cypriot Dialects] prepared by Mustafa Gökçeoğlu, and Hakeri'nin "*Hakeri'nin Kıbrıs Türkçesi Sözlüğü* [Hakeri's Cypriot Turkish Dictionary] prepared by Bener Hakkı Hakeri. Another work titled *Kıbrıs Türk ve Rum Diyalektlerinin Ortak Sözlüğü (Tarihi-Etimolojik)* [The Shared Dictionary of Cypriot Turkish and Greek Dialects (Historical - Etymological)], co-authored by Orhan Kabataş and Yakovos Hacıpieris, is also found in addition to these three dictionaries. As can be seen, the names of these dictionaries are incompatible terminologically and are likewise incompatible with

Başvuru/Submitted: 17.05.2021 **Kabul/Accepted:** 26.08.2021

Sorumlu yazar/Corresponding author: Gökçe Yükselen PELER (Doç. Dr.), Erciyes Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Kayseri, Türkiye. E-posta: gokcepeler@erciyes.edu.tr

Atıf/Citation: Peler, G. Y. (2022). Kıbrıs Türk ağız sözlüklerindeki sorunlar. Korkmaz, F. (Ed.), 9. *Milletlerarası Türkoloji Kongresi Bildiriler Kitabı* içinde (s. 879-13). <https://doi.org/10.26650/PB/AA10AA14.2023.001.059>

respect to the material they contain. Some of these works include many foreign words, mainly of Greek origin, and while they occur as lexical entries, they are not used in contemporary Cypriot Turkish dialects. Meanwhile, some of the works also do not contain lexical entries for widely used words. However, these four dictionaries do share some features. First of all, none of these dictionaries are based on fieldwork, or if they are, present no indication of being so. Secondly all four include many lexical entries with no referenced source. As a matter of fact, some include no sources at all. This article will address these four dictionaries methodologically, starting with their names and then moving on to their accuracy with regard to contemporary Cypriot Turkish dialects.

Keywords: Cypriot Turkish dialects, Dictionary, Dialectical dictionary, Compilation, Methodology

Giriş

Günümüzde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti toprakları üzerinde konuşulan Türkçe hakkında yapılan çalışmalarda son yirmi yıllık zaman diliminde bir artış görülmekle birlikte, hâlâ çalışmaların istenilen düzeyde olduğu söylenemez. Her şeyden önce, hâlâ ada üzerinde Kıbrıs'ta konuşulan Türkçeyi bütün iç ve dış hususiyetleri ve sınırları ile tanımlayacak bütüncül bir derleme çalışması yapılmış değil. Bu alanda, bazıları amatör araştırmacılar, bazıları lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencileri, bazıları da akademisyenler tarafından yapılmış bölük pörçük çalışmalar mevcuttur. Çalışmaların yeterli seviyede olmaması, Kıbrıs'ta konuşulan Türkçenin niteliklerini tam olarak ortaya koyamadığı gibi adlandırmasında da bir fikir birliğinin oluşmasına imkân vermemektedir. Kıbrıs Türkçesi, Kıbrıslı Türkçe, Kıbrıs Türk Ağzı, Kıbrıs Türk Ağızları, Türkçenin Kıbrıs Ağzı, Türkçenin Kıbrıs Ağızları gibi adlandırmalar, Kıbrıs'ta konuşulan Türkçeyi tarif etmek için kullanılan isimlerden bazılarıdır. Bu konuda yapılan tek çalışmada, Kıbrıs Türk Ağızları, Türkçenin Kıbrıs Ağızları, Kıbrıs Ağızları türünden adlandırmaların en doğru isimlendirme olacağı sonucuna varılmıştır (Peler, 2012).

Günümüzde, Kıbrıslı araştırmacı Mustafa Gökçeoğlu tarafından hazırlanan Kıbrıs Türk Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü (1997), Kıbrıs Türk İkillemeleri ve Yansıma Sesleri Sözlüğü (Gökçeoğlu, 2004), Kıbrıs Türk Takma Adlar ve Unvanlar Sözlüğü (Gökçeoğlu, 2007) gibi kelime hazinesinin sınırlı kısımlarına odaklanan çalışmalar sayılmazsa Türkçenin Kıbrıs ağızlarının üç sözlüğü bulunmaktadır. Tarihî sıraya göre bunlar; Kıbrıslı araştırmacı Bener Hakkı Hakeri tarafından hazırlanan Hakeri'nin Kıbrıs Türkçesi Sözlüğü (Hakeri, 2003), Orhan Kabataş tarafından hazırlanan Kıbrıs Türkçesinin Etimolojik Sözlüğü (Kabataş, 2007 ve 2009) ve Mustafa Gökçeoğlu tarafından hazırlanan Kıbrıs Türk Ağızları Sözlüğü (Gökçeoğlu, 2008) şeklinde sıralanabilir. Bu üç sözlüğe ek olarak Orhan Kabataş ve Yakovos Hacıpieris tarafından birlikte hazırlanan Kıbrıs Türk ve Rum Diyalektlerinin Ortak Sözlüğü (Tarihi-Etimolojik) adlı, adada konuşulan iki büyük dilin ortak kelime hazinesini inceleyen sözlük (Kabataş ve Hacıpieris, 2017) zikredilebilir.

Bu sözlüklerin yayınlandıkları tarihler oldukça geç olmakla birlikte, aslına bakılacak olursa Kıbrıs'ta konuşulan Türkçenin kelime hazinesi üzerine çalışmalar oldukça erken bir tarihte başlamıştır. 1930'lu yıllarda adayı ziyaret eden Denizli Lisesi Tarih Öğretmeni İsmet Konur'un kaydettiği kısa metinlerin kelime hazinesi dikkate alınmazsa (Konur, 1938, s. 24, 30) Kıbrıs'ta konuşulan Türkçenin kelime hazinesi ile ilgili bilimsel çalışmaları Hasan Eren'in 1959 yılında adaya gerçekleştiği ziyaretinde yaptığı derlemelerle başlatılabilir. Hasan Eren, gezide 5000 kelime derlediğini ifade etmektedir. Ancak maalesef Eren, bu kelimelerin hem isim hem de fiillerden müteşekkil 30-40 kadarını yayımlamıştır. Yayımladığı kelimelerin Anadolu'da hangi yörelerde kullanıldığını da belirterek Kıbrıs ağzının kökeninin Orta Anadolu'da Konya civarı ve Akdeniz sahillerinde İçel, Antalya, Alanya civarına dayandığı sonucuna varmıştır (Eren, 1971, s. 359). Eren, yayımladığı kelimeleri derlediği yerleşim yerlerinin isimlerini de vermiştir. Adlarını saydığı yerleşim yerleri şunlardır¹: Abohor, Çatoz, Fota, Görneç, Konedra, Poli,

1 Günümüzde büyük çoğunluğu Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti sınırları içerisinde kalan bu yerleşim yerlerinin çoğunun ismi sonradan değişmiştir. Yerleşim yerlerinin günümüzde hangi isimleri taşıdıklarını görmek için çalışmanın sonundaki cetvele bakılabilir.

Galatya, Agrida, Sinde, Bladan, İpsilat, Gaziviran, Lefkoşa².

Kıbrıs'ta konuşulan Türkçenin kelime hazinesi ile ilgili yapılan bir diğer önemli çalışma, kuşkusuz Türkiye Türkçesinin bütün ağızları için olduğu gibi, "Derleme Sözlüğü"dür. Bu çalışmada yer alan Türkçenin Kıbrıs Ağızlarına ait sözcüklerle ilgili sorunlar, Kıbrıslı dilci Gürkan Gümüşatam tarafından ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır (Gümüşatam, 2009, s. 483-487). Bu sebeple Derleme Sözlüğü ve yine Gümüşatam tarafından incelenen Mustafa Gökçeoğlu'nun yukarıda zikredilen kelime hazinesinin sınırlı kısımlarına odaklanan çalışmalar (Gümüşatam, 2009, s. 487-491, 498-499, 501-502), bu bildiriye ele alınmayacaktır. Burada hemen Gümüşatam'ın Kıbrıs'ta konuşulan Türkçenin sözlüklerini ayrıntılı bir şekilde inceleyen çalışmasından sonra, neden böyle bir çalışmaya ihtiyaç duyulduğu sorusu akla gelebilir. Her şeyden önce, Gümüşatam'ın 2009 yılında gerçekleştiği çalışmasından sonra, Kabataş ve Hacıpieri'sin ortaklaşa hazırladıkları sözlük yayımlanmıştır. İlginç bir şekilde Gümüşatam'ın çalışmasından bir yıl önce yayımlanan Gökçeoğlu'nun Kıbrıs Türk Ağızları Sözlüğü adlı çalışması, Gümüşatam tarafından ele alınmamıştır. Ayrıca Kabataş'ın Kıbrıs Türkçesinin Etimolojik Sözlüğü adlı çalışmasının ikinci baskısı yayımlanmıştır. Bener Hakkı Hakeri'nin Kıbrıs Türkçesi Sözlüğü adlı çalışmasında da Gümüşatam tarafından ele alınmamış önemli noktalar olduğu düşünülmektedir. Bu sebeple Türkçenin Kıbrıs Ağızlarının sözlükleri üzerine böyle bir çalışma yapılma ihtiyacı hissedilmiştir.

Sözlüklerin İsimleri

Mevzubahis dört sözlüğün isimlerine bakıldığı zaman, bu isimlerin gerek kendi içlerinde gerekse Kıbrıs'ta konuşulan Türkçenin umumi Türk dili içerisindeki konumuna uyumsuz olduğu görülmektedir. Hakeri'nin ve Kabataş'ın sözlüklerini isimlendirirken Kıbrıs'ta konuşulan Türkçeyi nitelerek için Kıbrıs Türkçesi tabirini kullandıkları görülmektedir. Bu adlandırma, Kıbrıs'ta konuşulan Türkçeyi, hâlihazırda var olan dil gerçeklerinin hilafına, Kırgız Türkçesi, Tuva Türkçesi, Çuvaş Türkçesi gibi bir lehçe seviyesine çıkarmaktadır. Oysa Kıbrıs'ta

2 Poli hariç, bu yerleşim yerlerinin tamamı Beşparmak dağlarının güney eteklerinde ve devamındaki Meserya ovasında yer almaktadır. Bu sebepten dolayı yukarıda zikredilen yerleşim yerleri içerisinde Poli, diğerleri içerisinde öne çıkmaktadır. Bu yerleşim yeri, günümüzde Güney Kıbrıs'ta yer almaktadır ve Baf kazasına bağlıdır. Diğer yerleşim yerlerinin tamamı günümüzde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti sınırları içerisinde yer almaktadır. Poli'nin ismi sadece beş kelime geçmekte ve Poli ismi tek başına sadece bir kelime için verilmektedir. Diğer dört örnekte başka yerleşim yerleri ile birlikte geçmektedir. Bu durum Hasan Eren'in Poli'ye gidip gitmediği konusunda ciddi bir şüphenin ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Sadece yayımlanan kelimelerin durumuna bakıldığı zaman, pek muhtemeldir ki Hasan Eren Poli'ye gitmemiş ve ya bulunduğu bölgede Polili biri ile görüşmüş ya da Poli hakkındaki verileri, ikincil kaynaklardan edindiği bilgilere dayanmaktadır. Poli haricindeki yerleşim yerleri içerisinde, Gaziviran dışındakiler hep birbirlerine mücavir bir alanda bulunmaktadırlar. Günümüzde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti sınırları içerisinde bulunmakla birlikte Gaziviran da diğerlerinden ayrı durmaktadır. Gaziviran da Meserya ovasının batısına düşen bir bölgede yer almakla birlikte, Gaziviran ile diğerleri arasında birçok Türk yerleşim yeri bulunmasına rağmen, bu yerleşim yerlerinin adlarının geçmemesi ve Gaziviran isminin birkaç kelime geçmesi de şüphe uyandırmaktadır. Pek muhtemeldir ki Gaziviran'da da Poli'deki gibi bir durum mevcuttur. Zaten Gaziviran ve Poli dışındaki yerleşim yerlerinin tamamına günümüzde Lefkoşa – Gazimagosa anayolu üzerinden ulaşılmaktadır ve geçmişte de durum pek farklı değildi. Yani adanın o günkü siyasi şartlarına bakıldığı zaman Hasan Eren'in bu yerleşim yerlerine ulaşması gayet kolaydı. Ancak Poli ve Gaziviran'a ulaşması imkânsız değil fakat büyük risk taşıyan bir durumdu. Zira Gaziviran'a ulaşması için Omorfo / Güzeyurt gibi tamamen Rumlarla meskün bir kaza merkezi dâhil pek çok Rum yerleşim yerinden geçmesi gerekli idi. Poli ise zaten adanın güneyinde yer almaktadır. Yani oraya ulaşması daha da zordu. Tabi bu varsayımların tamamı Hasan Eren'in yayımladığı malzemeye dayanmaktadır. Nitekim Hasan Eren tarafından 1960'ta yayımlanan malzeme bu şüpheleri artırır niteliktedir. Hasan Eren bu çalışmada derlediği kelimelerin tanıklarını yayımlamıştır (Eren, 1960, s. 107-114) ve bu yayımda Gaziviran ve Poli mevcut değil. Bu da Hasan Eren'in buralarda derleme yapmadığı ve bu isimleri ikincil kaynaklara dayanarak verdiği şüphesini artırmaktadır. İleride Hasan Eren'in derlediği dil malzemesinin tamamı yayınlanır da derleme yerleri olarak günümüzdekinden farklı bir durum ortaya çıkarsa bu varsayımlar geçerliliğini kaybeder.

Gümüşatam, “Etimolojik bilgilerde eksiklik, tutarsızlık ve hatalar” başlığı altında, köken bilgisi bakımından maddeler arasında bir yöntem tutarlılığının olmamasını eleştirmekte ve eleştirilerine *okka*: (Ar. *Ukka*), *pilot*: (Grk. < Fr.), *karafa*: (İt. < Fr. < Ar.), *karafa*: (İng. *Carafe*: Arapça *garafadan*), *lenger* (i): (Far.) 1. *Yayvan kenarları geniş büyük kap, lenger* (ii) *Daha çok su ya da sulu şeyeri koyup taşımay.., alo*: 1. *Telefon konuşmalarında dikkati çekmek için seslenmede kullanılır*. 2. (galo) *erkek hindi...* maddelerini örnek olarak göstermektedir. Bu örneklerin sayısını artırmak mümkündür. Ancak burada yöntemden önce sorgulanması gereken neden bu sözlükte bazı kelimelerde köken bilgisi verildiğidir. Zira bu sözlük, etimolojik bir sözlük değildir. Sadece kelimelerin hangi dilden geldikleri belirtilmekle yetinilmeli idi.

Gümüşatam, “Alfabetik sırada bozukluk, ana ve iç maddelerin belirlenmesinde tutarsızlık” başlığı altında *yağmur*, *yeryağmuru*, *yağmurkargası* maddelerinin alfabetik sırasındaki bozukluğu eleştirmektedir ki bu haklı bir eleştiridir. Madde içi, maddeler arası bağlantı ve bağlantısızlık başlıkları altında dile getirdiği eleştiriler de son derece haklı eleştirilerdir. Ancak Gümüşatam’ın “Açıklaması yanlış yapılan maddeler” başlığı altında eleştirdiği *afacan* maddesinin açıklaması hakkına ifade ettiklerine katılmak çok mümkün değil. Gümüşatam, ikinci anlamının “ekşi” manasına geldiği anlaşılan bu kelimenin “2. Sirke, ekşi ya da limon tadında olan” şeklinde açıklanmasını eleştirmekte ve “...tadı ekşi olan elma, erik vb. de vardır.” gibi ilginç bir itirazı dile getirmektedir. Her şeyden önce belirtmek gerekir ki Türk Dil Kurumu’nun Güncel Türkçe Sözlüğü’nde de “ekşi” maddesi “sirke veya limon tadında olan” şeklinde açıklanmaktadır. Bu maddede esas sorgulanması gereken bu kelimenin Kıbrıs Ağızlarında “ekşi” manasında gerçekten var olup olmadığı idi. Bu kelime tek başına Kıbrıs Ağızlarının diğer sözlüklerinde yer almamaktadır. Hem Kabataş’ın hem de Gökçeoğlu’nun sözlüğünde *afacan ölümü* diye bir madde başı vardır. Kabataş bunu “acı çekerek ölme” şeklinde açıklarken Gökçeoğlu “doğal afetler ve yıkımlar sonucu ani ölüm” gibi bir açıklama yapmaktadır. “afacan” kelimesinin yalnız başına bu iki sözlükte bulunmaması ve *afacan ölümü* maddesine yapılan açıklamalar kelimenin bu anlamıyla Kıbrıs Ağızlarında bulunduğunu şüpheye düşürmektedir. Hakeri, kelimenin bu manasına bir kaynak belirtmeyerek bu şüphenin artmasına sebep olmaktadır. Oysa kelimenin birinci manası olarak verdiği “zeki, yaramaz “çocuk” açıklamasına ve üçüncü manası olarak verdiği *afacan ölümü büksün seni* bedduasındaki “acı ölüm” açıklamasına kaynak belirtmektedir. Kelimenin Kıbrıs’ta bu anlamıyla bölgesel bir kullanım olarak bulunması ihtimalini dikkate almak gerekir. Ancak Hakeri kaynak belirtmediği ve sözlük umumi olarak derlemeye dayanmadığı için bunu tespit etmek mümkün değil.

Gümüşatam, “Bozuk açıklama/tanımlama yapılan maddeler” başlığı altında *şıkırdak*, *kapişarici*, *geyinmek* maddelerinin açıklanmasında argo sözcükler ve ağız özelliklerinin kullanılmasını haklı bir şekilde eleştirmektedir. Gümüşatam, *kaynatmak* ve *dümen* maddelerini de “anlam sırası karışık maddeler” başlığı altında eleştirmiştir. Bu maddelerde, birden fazla manası olan maddelerde, bu manaların yaygın olandan seyrek olana doğru sıralanması konusunda zaaf gösterildiği konusunda haklı bir eleştiri getirmektedir. Ancak *kaynatmak* maddesinin üçüncü anlamı olarak verilen “3. Konuşmak, sohbet etmek” ve beşinci anlamı olarak verilen “5. Ortalığı gürlüğe boğmak” açıklamaları için Gümüşatam, “3. ve 5. açıklama birbirine yakındır” gibi bir eleştiri getirmiştir ki buna katılmak mümkün değil. “sözlükteki diğer eksik ve

yanlıklar” başlığı altında Gümüştam, fiillerin –mAK mastar ekiyle gösterilmesi, yazı diline sadık kalınmaması ve çalışmanın bir derlemeye dayanmaması sebebiyle transkripsiyon kullanılmaması gibi konulara eleştiri getiriyor. Bu eleştirilere kısmen katılmamak mümkün değil. Ancak bu başlık altında yapılan ilk eleştiriye, yani fiillerin gösterilmesi ile ilgili olanını haksız görmek mümkündür. Zira sözlük çalışmalarında fiil kök ve gövdelerini madde başı olarak verirken mastar eki yerine kısa çizgi kullanmak yaygın bir uygulama olmakla birlikte, mastar eki ile vermek de bir yöntemdir. Mesela Türk Dil Kurumu’nun Güncel Türkçe Sözlüğü’nde de bu yöntem tercih edilmiştir.

Hakeri’nin sözlüğünde, Gümüştam’ın çok büyük çoğunluğu haklı bu eleştirilerinin yanında, onun da dile getirmediği, ancak mutlaka üzerinde durulması gereken birkaç husus daha mevcuttur. Hakeri’nin sözlüğüne bakıldığı zaman, bazı maddeler, yazarın bildiği bütün Rumca sözcükleri sözlüğe dâhil etmiş intibasını uyandırmaktadır. Mesela *gatsambiroki*, *gatsina*, *gatsuris*, *ipsillina*, *munno*, *palluridi*, *rosino*, *vomi* gibi madde başları bunlardan birkaçıdır. Hakeri bu madde başlarının hiçbirine kaynak göstermemiştir. İlginç bir şekilde bu kelimelerin hiçbirisi Gökçeoğlu’nun sözlüğünde de yoktur. Ancak bir kısmı Kabataş’ın sözlüğünde bulunmaktadır. Yine ilginç bir şekilde, sözlüğündeki maddelerin çoğunu tanımlayan Kabataş, bu maddeleri tanıklamamıştır. Bu sebeple pek muhtemeldir ki Kabataş bu maddeleri Hakeri’nin sözlüğünden almıştır. Bu kelimeler, muhtemelen Rumca bilen şahıslar veya geçmişte Rumlarla karışık olan köylerde yaşayanlar tarafından bilinmektedir. Her iki durumda da bir Kıbrıs Türk Ağızları sözlüğünde bu kelimelerin bulunması tartışmalıdır. En iyi ihtimalle bu kelimelerin bilindiği yerleşim yerleri belirtilmeli idi. Zira bu kelimelerin Kıbrıs’taki Türkçe konuşurlarının tamamı tarafından bilinmediği ortadadır. Bu kelimelerin bulunduğu Hakeri’nin ve Kabataş’ın sözlüklerinin isimlerinin de Kıbrıs’ta konuşulan Türkçenin umumi Türk dili içindeki yerini tayin etmede karışıklığa sebep olacak şekilde olması, şüpheli bir durum ortaya koymaktadır.

Yukarıda zikredilen kelimelerden *gatsambiroki* kelimesi ile ilgili olarak Hakeri’nin sözlüğüne bir eleştiri daha getirmek elzemdir. Hakeri bu kelimeyi “başsız, tahtadan, kibrit çöpü yarısında, kunduracıların gönü bizle deldikten sonra kullandıkları çivi” şeklinde açıklamaktadır. Yani kelime “kunduracıların kullandıkları bir tür çivi” anlamına gelmektedir. Bu kelimeyi sözlüğüne alan Hakeri, Kıbrıs ağzlarında umumi olarak “çivi” anlamında kullanılan *mih* kelimesine sözlüğünde yer vermemiştir. Ancak bu kelimenin bir türevi olan ve “pinti, cimri” anlamına gelen *mıhsıçtı* kelimesine yer vermiştir.

İçerikle ilgili bu eksiklik ve hataların yanında, Hakeri’nin sözlüğünde usul ile alakalı eksiklikler de göze çarpmaktadır. Yukarıda da temas edildiği üzere, Gümüştam, fiillerin madde başı olarak verilirken mastar şekillerinin kullanılmasını eleştirmiştir. Ancak bu sözlükte fiiller ile ilgili daha temel bir sorun mevcuttur. Sözlükte fiillerin istemleri veya nesne alıp almadıkları ile ilgili herhangi bir veri bulunmamaktadır. Usul ile ilgili bir diğer çok önemli eksiklik, kelimelerin türleri ile ilgili de hiçbir bilginin verilmemiş olmasıdır.

Kıbrıs Türkçesinin Etimolojik Sözlüğü

Gürkan Gümüştam, yukarıda zikredilen makalesinde, bu sözlüğün 2007 yılında basılan ilk baskısını ele almıştır. 2009 yılında sözlüğün genişletilmiş ikinci baskısı yapılmıştır.

Gümüşatam, incelediği baskıyı, madde içi yanlış bağlantılar, kelimelerin hangi yöreye ait olduğunun düzenli bir şekilde belirtilmemesi, köken bilgisindeki yetersizlikler ve hatalar ve sözlüğün sınırlarındaki belirsizlikler bakımından çoğu kez haklı bir şekilde eleştirmiştir. Sözlüğün ikinci baskısında, eleştirilen bu hususiyetlerin aynen muhafaza edildiğine şahit olunmaktadır. Gümüşatam'ın eleştirdiği *merteg* “mertek” ve *ganara* “kötü yer, hayvanların kesildiği yer” maddelerine örnek olarak verilen cümlelerdeki tanıklar olan *merteg gibi* deyimini ve *gatil ganara* ikilemesi, ikinci baskıda da olduğu gibi korunmuştur. Ancak Gümüşatam'ın *şefdali* “öpücük” kelimesine getirdiği “bu sözlük haricinde hiçbir kaynak sözcüğün ilgili anlamını barındırmadığı gibi halk arasında da bu kullanıma rastlanmamaktadır” şeklindeki eleştirisine katılmak mümkün değil. Zira Kıbrıs'ta evlenmek isteyen erkeklerin söyledikleri “*Gabag da bişdi duz isder / Anne benim canım gız isder / Gız olmazsa dul olsun / Şefdalisi bol olsun*” şeklindeki türküde³ ve nişanlı erkeklerin kız evine giderken tatlı götürmeleri ile ilgili söylenen “*dadlıyı götürüp şefdaliyi toplamak*” şeklindeki deyimde (KK 1) *şefdali* kelimesi “öpücük” manasındadır.

Kabataş'ın da sözlüğünde Hakeri gibi “Kıbrıs Türkçesi” ibaresini tercih ettiğine ve bunun uygunsuzluğuna yukarıda temas edilmişti. O yüzde bu konu üzerinde tekrar durulmayacaktır. Kabataş, sözlüğünde mümkün olduğunca madde başı kelimeleri örnek cümlelerle tanılamaya çalışmıştır. Ancak sözlükte pek çok tanıksız madde de bulunmaktadır ki bu sözlükte bir usul bozukluğuna sebep olmaktadır. Bu sözlüğün de aynı Hakeri'nin sözlüğü gibi, büyük oranda yayımlanmış metinlerin taranmasına dayandığı anlaşılmaktadır. Kıbrıs Ağızları ile yayımlanmış metinler hakkında yeri gelmişken bir konuyu daha belirtmekte fayda var. Derlemeye dayanmayan bu metinlerin çok büyük çoğunluğu, yazarları tarafından belli insiyaklarla kaleme alınmışlar ve zaman zaman metinlerin diline kasıtlı olarak tabii ortamda kullanılmayan kelimeler sokulmuştur. Yani bu metinlerin bir kısmı, tabii olarak konuşulan Kıbrıs Ağızlarını yansıtmamaktadır, bu sebeple de güvenilirlikleri konusunda şüphe vardır. Hâliyle güvenilirliği konusunda şüphe olan metinlerin taranması ile oluşturulan sözlükler de bu şüpheden nasibini almaktadır.

Kabataş'ın sözlüğünde, yayımlanmış metinlerin taranması sonucunda elde edilen kelimelerin dışında, kaynağı belli olmayan çok sayıda kelime bulunmaktadır. Kaynağı belli olmayan bu kelimeler içerisinde Rumca kökenli kelimelerin sayısının oldukça yüksek olması, bu kelimelerin yaygınlığı hakkında şüphe yaratmaktadır. Mesela *bedaksi* “uçurtma”, *gambadi* “kamış çubuğu”, *gammidsi* “küçük gözlü kimse”, *martelli* “çekiç”, *mavromadi* “kara gözlü”, *ratsa* “soy kütüğü, silsile” bu kelimelerden birkaçıdır⁴. Bunlar ve bunlar gibi çok sayıda sözcük ne tanıklanmıştır ne de derlendiği yerler veya kişiler hakkında herhangi bir bilgi verilmiştir. Zaten sözlüğün kaynakçasında herhangi bir kaynak kişi listesi de bulunmamaktadır. Yani sözlü derleme yapıldığı da şüphelidir. Bu kelimeler için derleme veya kullanım için herhangi bir mekân bilgisi verilmezken mesela *marzaci* “oklava” kelimesi için Luricina/Akıncılar köyünde kullanılan bir geri ödünçleme bilgisi verilmiştir. Ancak yine herhangi bir kaynak belirtilmemiştir.

3 Bu türkünün çeşitli varyantlarının Türkiye'de de söylendiği anlaşılmaktadır.

4 Bu altı kelime, sosyal deney olması açısından, Kıbrıslı üniversite mezunlarının bulunduğu bir WhatsApp grubunda, grup üyelerine 21.08.2021 tarihinde sorulmuştur. 58 katılımcının bulunduğu grupta, bir tanesinin bile anlamını bilen çıkmamıştır. Hatta Kıbrıs Ağızlarında kullanılan bazı Rumca kökenli küfürlere benzedikleri için bunları küfür sözü sananlar çıkmıştır. Ayrıca KK 1 ve KK 2 de bu sözcüklerin anlamını bilememiştir.

Kabataş'ın sözlüğünde, Kıbrıs Ağızlarındaki yeri belli olmayan bu kelimelerin dışında, yanlış veya yetersiz bir şekilde açıklanmış pek çok kelime bulunmaktadır. Mesela *esirge-* “iğrenmek (Köfünye)” şeklinde bir madde var sözlükte ve bu ilgiyi yazarın Derleme Sözlüğünden aldığı anlaşılmaktadır. Bu kelime Köfünyeli Kıbrıs Türkleri arasında bu anlamla kullanılıyor olabilir, ancak bu kelimenin Kıbrıs Ağızlarındaki yaygın anlamı “Bir şeyi yapmaktan veya vermekten kaçınmak” şeklindedir ve sözlükte bu anlama hiç değinilmemiştir. Yine *göber-* “gövmek, yeşermek (Baf)” şeklinde bir madde mevcuttur. Bu madde basılmış bir kaynak ile tanıklanmaktadır. Buraya kadar bir sorun yok. Ancak Kıbrıs Ağızlarında “gebermek” manasında çok yaygın bir şekilde kullanılan bir *göber-* kelimesi var, ancak bu kelime sözlükte mevcut değil. Elbette bunun sebebi, sözlüğün derlemeye değil de basılı metinlere dayalı olmasıdır. Bilhassa bitki adlarında eksik açıklamaların yapıldığı görülmektedir. Mesela *lapsana* maddesi “otsu bir bitki (snapis alba)” şeklinde açıklanmıştır. Latince isminden de anlaşılacağı üzere bu bitki akhardaldır. Bu maddenin doğru açıklaması “akhardal (snapis alba)” şeklinde olmalıydı. Yine *formoza* maddesi “bir tür bitki ve onun meyvesi” şeklinde açıklanmıştır. Bu maddede bitkinin Latince adı da verilmediği için, bu kelimeyi daha önce bilmeyen birinin ne olduğunu anlaması mümkün değil. Oysa *formoza* Kıbrıs'ta yaygın bir şekilde bilinen iri bir erik türünün adıdır. Yani Türkiye'de “formosa eriği” diye bilinen erik türü. Yani bu madde “bir tür erik ağacı ve onun iri meyvesi, formosa eriği” şeklinde olmalı idi. Benzer şekilde *milo* adlı çocuk oyunu da “topla oynanan bir çocuk oyunu” şekline açıklanmıştır. Bu açıklama ile bu kelimeyi bilmeyen birisinin bu oyunun ne olduğunu anlaması mümkün değil. Bu oyun Türkiye'de “yakan top” diye bilinen oyundur. Yani bu madde de “topla oynan bir çocuk oyunu, yakan top” şeklinde olmalı idi.

Bu sözlükle ilgili söylenmesi gereken bir diğer mesele, sonunda bulunan “Kıbrıs Rumcasında Kullanılan Türkçe Ödünçlemeler” adlı elli üç sayfalık listedir. Bu liste ile ilgili iki temel sorun var. Her şeyden önce böyle bir listenin Kıbrıs'ta konuşulan Türkçenin etimolojik sözlüğünde yerinin olup olmadığı sorgulanmalıdır. Bu listedeki kelimeler Kıbrıs'ta konuşulan Rumcanın etimolojik sözlüğünü ilgilendiren bir konudur veya başka bir çalışmanın konusudur. Ancak Kabataş'ın daha sonra Hacıpieris ile birlikte yayınladığı sözlük dikkate alındığı zaman, yazarın bu listeyi sözlüğe dâhil etmesindeki saikleri görmek zor değil. Bu liste ile ilgili bir diğer sorun, bu kelimelerin ne kadarının Rumcaya Kıbrıs Ağızlarından ne kadarının ise doğrudan Ölçünlü Türkçeden geçtiğidir. Nitekim bu listedeki sözcüklerin çok büyük kısmı, Kabataş'ın kendi kitabının sözlük kısmında mevcut değil. Yani bunların Rumcaya, doğrudan Ölçünlü Türkçeden geçtiğini varsaymak yanlış olmayacaktır. Her hâlükârda bu sözcük listesinin bu sözlükteki yerinin meşruiyeti şüphelidir.

Kıbrıs Türk Ağızları Sözlüğü

Yukarıda da zikredildiği üzere, bu çalışmada üzerinde durulan dört sözlük içerisinde, ismi Kıbrıs'ta konuşulan Türkçenin umumi Türkçe içerisindeki yerini doğru tayin eden tek sözlük budur. Gökçeoğlu, Kıbrıs Türklerinin dilini “ağızlar” olarak niteleyerek hem Türk dili içerisindeki yerini hem de ada üzerinde birden fazla Türkçe değişkesinin konuşulduğunu doğru şekilde tespit etmiştir.

Bu sözlüğü diğerlerinden ayıran bir diğer önemli hususiyet, içerisinde Rumca kökenli en az sözcük olan sözlük olmasıdır. Yukarıda Hakeri'nin sözlüğünden rastgele seçilen Rumca kökenli kelimelerden hiçbirinin bu sözlükte olmadığı zaten ifade edilmişti. Aynı şekilde, Kabataş'ın sözlüğünden rastgele seçilen Rumca kökenli kelimelerin de bu sözlükte olmadığı görülmektedir. Bu durum, büyük oranda, yukarıda Hakeri ve Kabataş'ın sözlükleri hakkında ilgili kısımlarda dile getirilen yaklaşımlarla ilgili olmakla birlikte, Gökçeoğlu'nun yetiştiği ortamla da doğrudan ilişkili olmalıdır. Gökçeoğlu, Gönyelilidir. Bu köy geçmişte, Lefkoşa bölgesinde Türklerin Rumlarla karışık yaşamadıkları en büyük köylerden biri olmuştur. Yani Gökçeoğlu'nun hayatı boyunca ve bilhassa çocukluğunda Rumcaya çok fazla maruz kalmadığı ve Kıbrıs şartlarında Rumca ile teması asgari seviyede olan bir Türkçenin konuşulduğu bir ortamda yetiştiğini dikkate almak gerekir. Bu sözlüğün de diğerleri gibi saha çalışmasına dayanmadığı anlaşılmaktadır. Zira sözlüğün herhangi bir yerinde bir kaynak kişi listesi bulunmamaktadır. Zaten Gökçeoğlu'nun da sözlüğün herhangi bir yerinde böyle bir iddiası yoktur. Bu durumda, aslında Gökçeoğlu'nun da büyük oranda kendi bildiği Türkçenin sözlüğünü yaptığı düşünülebilir. Bu bakımdan bu sözlük de diğerleriyle sahadaki gerçek durumu yansıtmama konusunda birleşir. Bu arada bu çalışmanın üzerinde durduğu dört sözlük içerisinde, tek Türkiye'de basılmış olanın Gökçeoğlu'nun sözlüğünün olduğunu yeniden belirtmekte fayda var.

Sözlüğün bu umumi manzarasının yanında, sözlükte usul bakımından kusur sayılabilecek pek çok durumun olduğu görülmektedir ve bunların bazıları daha önce zikredilen sözlüklerle ortaktır. Maddelerin açıklanması ile ilgili birtakım sorunlar hemen göze çarpmaktadır. Mesela *managül* maddesi açıklanırken “Tr: Oje. Geçmişte ojeye Kıbrıs'ta *managül* denmekteydi. Tırnak cilası, tırnak boyası” şeklinde bir ifade kullanılmıştır. Görüldüğü üzere bu maddenin açıklamasında pek çok sorun mevcuttur. Her şeyden önce açıklamanın başında bulunan “Tr:” çok gereksiz olmadan öte, bir usul hatasıdır. Zira sözlük zaten Türkiye Türkçesi ile yazılmış. Bunun sözlükteki pek çok maddede olduğu görülmektedir. İkinci olarak noktadan sonra gereksiz bir açıklamanın olduğu görülmektedir. Yani Hakeri'nin sözlüğünde bulunan gereksiz ansiklopedik bilgi girişinin bu sözlükte de bulunduğu şahit olunmaktadır. Üçüncü olarak her ne kadar TDK Sözlüğü'nde “oje” maddesi “Türlü renklerde tırnak cilası” şeklinde açıklanmışsa da tırnak cilası ve ojenin farklı şeyler olduğunu bilmek için kuaförde çalışmak gerekmiyor. Birtakım maddelerin açıklanmasında ise yine Hakeri sözlüğünde olduğu gibi ağız kullanımı olduğuna şahit olunmaktadır. Mesela *mane* maddesi açıklanırken *mane* denildiği görülmektedir. Ölçünlü Türkçede “mane” diye bir kelime bulunmamaktadır. Ancak Derleme Sözlüğü'nden anlaşıldığına göre Trakya ağızlarında Kıbrıs'taki ile aynı manada böyle bir kelime bulunmaktadır. Yani Gökçeoğlu'nun açıklamasında ağız kullanımı mevcuttur.

Gökçeoğlu'nun sözlüğünde usul ile ilgili olarak göze çarpan bir diğer durum, bol miktarda deyim ve söz kalıbının madde başı olmasıdır. Mesela 49. sayfada *can alıb can vermeg, cañ cañ edmeg, can yüreg dayanmamag* ve *cana geleceğine mala gelsin* gibi alt alta dört tane deyim ve söz kalıbının madde başı yapıldığı görülmektedir. Bu maddeler “can” maddesinin alt maddesi değil, zira sözlükte “can” diye bir madde başı yok. Zaten ikincisinin “can” ile alakası da yok. Bu sayının bazı sayfalarda çok daha fazla olduğuna, hatta bazı sayfaların neredeyse tamamen deyim ve söz kalıplarından ibaret olduğuna şahit olunmaktadır. Sözlük bu yönüyle bir ağız sözlüğü ile deyimler sözlüğünün karışımıymış gibi bir intiba uyandırmaktadır.

Gökçeoğlu'nun sözlüğünde de Hakeri'nin sözlüğünde olduğu gibi, yabancı kökenli sözcüklerin kökeni hakkında bir bilgi yoktur. Ayrıca hem Hakeri'nin hem de Kabataş'ın sözlüğünde olduğu gibi Gökçeoğlu'nun sözlüğünde de madde başı kelimelerin türü hakkında herhangi bir bilgi mevcut değildir.

Gökçeoğlu'nun sözlüğündeki madde başları ile ilgili bir hususu daha dile getirmek elzemdir. Bu sözlükte *gıdınıg* “cimri, pinti”, *gıdınmag* “cimrilik etmek” gibi ne Hakeri'nin ne de Kabataş'ın sözlüğünde yer alan Türkçe kökenli kelimeler bulunurken *fanoz* “fanus” gibi Kıbrıs Türkleri tarafından umumi olarak bilinen ve Öçünlü Türkçedeki kelimenin mahallî bir söylenişinden başka bir şey olmayan Rumca kökenli bir kelime bulunmamaktadır. Bu durum da Gökçeoğlu'nun sözlüğüne dâhil ettiği kelimeler konusunda seçici davrandığı izlenimini uyandırmaktadır. Burada ayrıca ilginç bir duruma daha temas etmek gerekir. Hem Hakeri'nin hem de Kabataş'ın sözlüğünde *gıdınıg* ve *gıdınmag* kelimeleri ile aynı kökten olan *gıdınır* “cimri, pinti” ve *gıdınırlık* “cimrilik” kelimeleri bulunmaktadır.

Kıbrıs Türk ve Rum Diyalektlerinin Ortak Sözlüğü (Tarihi-Etimolojik)

İsmiyle ilgili ortaya çıkan muğlaklıkla ilgili düşünceler yukarıdaki ilgili bölümde dile getirilen bu sözlük, yarısı Türkçe, yarısı Yunanca olmak üzere iki dillidir. Ancak ilginç bir şekilde kitabın ön sözü, sadece Türkçe ve İngilizcedir. Kitapta Yunanca bir ön söz bulunmamaktadır. Bu da kitabın Kıbrıs Rum Kesimi'nde hiç yayınlanmadığı veya orada en azından başka bir ön sözle yayınlandığı izlenimi vermektedir. Bu kuşkululu durum da sözlüğün ön sözünün hemen başında dile getirilen “Türkçenin ve Rumcanın ilişkisiyle ortaya çıkan dil bilimsel olgu hakkındaki araştırma eksikliği” endişesinden daha fazla güdüleme ile sözlüğün kaleme alındığı düşüncesini akla getirmektedir. Nitekim ön sözün ilerleyen satırlarında dile getirilen “Sözlüğün esas amacı, iki toplum arasındaki dil bilimsel etkileşim verilerini belirleyerek ortak mirası koruma altına almak” şeklindeki istek (Kabataş ve Hacıpieriş, 2017, s. 9), bu düşünceleri desteklemektedir. Yazarların kendi ifadeleriyle ortaya çıkan bu durum da ortaya koymaktadır ki bu sözlüğün hazırlanmasındaki amaç, sadece bilimsel faaliyetten daha fazla bir mana taşımaktadır. Bilimsel verinin esas amaç olarak bilim dışı bir faaliyet için toplanmasının bilimsel ahlak ile ne kadar örtüştüğü takdir edilecektir. Bu ifadelerin ne kadarı Kabataş'a aittir bilinmez, ama en azından anlatılmak istenen meramın Türkçe lafzının Kabataş'a ait olduğu düşünülebilir. Kabataş'ın yukarıda bahsedilen etimolojik sözlüğünde yer alan şüpheli Rumca sözcükler, her ne kadar çoğu Hakeri'den aynen alınmışsa da, bu ifadeler ile birleşince daha fazla anlam kazanmaktadır.

Bu sözlükte de Kabataş'ın etimolojik sözlüğünde olduğu gibi, Rumca kökenli kelimelerle ilgili ciddi bir tanımlama sorunu mevcuttur. Sözlüğün Türkçe kısmında, “Kıbrıs Türk Diyalekti” ile “Kıbrıs Rum Diyalekti” arasında ortak olduğu ileri sürülen Türkçe kökenli kelimelerin çoğu Türkçe olarak tanıklanırken yine tanıklanmamış çok sayıda Rumca kökenli veya Rumca üzerinden gelmiş kelime bulunmaktadır. Mesela *drabana* “matkap”, *haramadafu* “sabahın ilk ışıkları”, *idonissa* “bayan komşu”, *limangara* “çok aç olma, doymama” bunlardan birkaçıdır. İlginç bir şekilde bu sözcüklerden bir tek *drabana* Kabataş'ın kendi sözlüğünde bulunmaktadır. Anlaşılan kendi etimolojik sözlüğünün ikinci baskısının yayımlandığı 2009 yılından 2017

yılına kadar geçen sekiz yıllık sürede, Kabataş, Kıbrıs Türklerinin dilinde bulunan Rumca kökenli sözcükler üzerindeki ihtisasını oldukça ilerletmiştir. Sadece bu sözcükleri tanımlayamamıştır. Bu sözcüklerle ilgili bir diğer ilginç durum, baştan sona Rumca kökenli sözcüklerle dolu olan Hakeri'nin sözlüğünde, bu sözcüklerin hiçbirinin bulunmamasıdır.

Kabataş ve Hacıpieris'in sözlüğünde, usulle ilgili sorunlar da bulunmaktadır. Her şeyden önce ne madde başı kelimelerin ne de bu kelimelerin kopyalandıkları dildeki şekillerinin türü hakkında hiçbir bilgi verilmemiştir. Ortaklığın bilimsel olarak kanıtlanabilmesi için bu kelimelerin kopyalandıkları dilde tanıklanmaları gerekir.

Bu sözlükte bulunan Türkçe kökenli kelimelerle ilgili şöyle sorunlar da mevcuttur: Bu sözcüklerin kaç tanesi doğrudan ölçünlü dilden Rumcaya kopyalanmıştır. Başka bir deyişle bu sözcüklerin kaç tanesi sadece Kıbrıs Türk Ağzlarına aittir. Ölçünlü Türkçe ile Kıbrıs ağzları arasında ortak olan kelimelerden hangilerinin halk dilinden hangilerini ölçünlü dilden geçtiğini tespit etmek mümkün müdür? Bu soruların sayısını artırmak mümkündür. Bilimsel yaklaşım ve mesai ile cevaplandırılması mümkün olan bu soruların hiçbirinin cevabını bu sözlükte bulmak mümkün değil. Zaten sözlüğün ön sözünde, sözlüğün hazırlanmasındaki esas amacın bilim dışı bir faaliyet olduğu ifade edilmiştir.

Sonuç

Görülmektedir ki günümüzde Türkçenin Kıbrıs ağzları için hazırlanmış sözlükler, sözlüklerin isimlendirilmesinden madde başlarının oluşturulmasına, maddelerin açıklanmasından sözlüklerin hazırlanma sebeplerine kadar pek çok yönden sorunludur. Bu sorunların büyük bir kısmı amatörlükle alakalı iken bazıları da niyet ile alakalıdır.

Bu çalışmada üzerinde durulan dört sözlüğün de ortak sorunun derlemeye dayanmamaları, kısmen yayımlanmış eserlere kısmen de kendi bilgilerine dayanmaları olduğu görülmektedir. Bu da sözlüklerin sahadaki gerçek durumu yansıtmamalarının yanında, yazarların ve dayandıklarının kaynakların bilgisi ve niyeti arasında sıkışıp kalmasına sebep olmaktadır.

Sözlüklerin bu kaynak sorunlarının yanında ikinci büyük sorunun içerdikleri kelimelerle ilgili olduğu görülmüştür. Hakeri ve Kabataş'ın sözlüklerinde sınırlı kullanıma sahip olduğu anlaşılan Rumca kökenli sözcükler bulunurken Gökçeoğlu'nun gündelik kullanımda olan Rumca kökenli sözcükleri dahi sözlüğüne almadığı anlaşılıyor. Sahadaki durum dikkate alındığı zaman, bir ifrat – tefrit meselesi ile karşı karşıya olunduğu ortaya çıkmaktadır.

Bunların yanında her dört sözlüğün de maddelerin düzenlenmesi ve açıklanması ile ilgili pek çok usul sorununu barındırdığı da görülmektedir. Kabataş ve Hacıpieris'in sözlüğünün ise bilimsel güdülerle hazırlanmadığı, yazarların kendi ifadeleri ile sözlüğün ön sözünde itiraf edilmektedir.

Sonuç olarak hâlâ Kıbrıs Türk Ağzlarının bilimsel bir sözlüğünün hazırlanmış olmadığı ve acilen sahadan derlemeye dayalı bir sözlüğün yayınlanması ihtiyacının ortada olduğu anlaşılmaktadır.

Kaynakça / References

Yazılı Kaynaklar

- Peler, G. Y. (2012). Kıbrıs'ta Türkler tarafından konuşulan lisanın adı ne olmalıdır? *Diyalektolog. Ulusal Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, 4, 89-103.
- Eren, H. (1960). Énigmes populaires turques en Chypre. *Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungaricae*, 11, 105-114.
- Eren, H. (1964). Kıbrıs'ta Türkler ve Türk dili. *Türkoloji Dergisi*, 1, 1-14.
- Eren, H. (1971). Kıbrıs ağzının kökeni. *Milletlerarası Birinci Kıbrıs Tetkikleri Kongresi (14-19 Nisan 1969), Türk Heyeti Tebliğleri içinde* (s. 347-359). Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü.
- Hakeri, B. H. (2003). *Hakeri'nin Kıbrıs Türkçesi Sözlüğü*. Gâzimağusa: Suna ve Ata Atun Mağusa Tarihini Araştırma ve Yazın Vakfı Yayını.
- Gökçeoğlu, M. (1997). *Kıbrıs Türk atasözleri ve deyimler sözlüğü*. Lefkoşa: Galeri Kültür Yayınları.
- Gökçeoğlu, M. (2004). *Kıbrıs Türk ikilemeleri ve ses yansımaları sözlüğü*. Lefkoşa: Kıbrıs Türk Eğitim Vakfı Yayınları.
- Gökçeoğlu, M. (2007). *Kıbrıs Türk Takmaadlar ve Ünvanlar Sözlüğü*. Lefkoşa: Gökçeoğlu Yayınları.
- Gökçeoğlu, M. (2008). *Kıbrıs Türk ağızları sözlüğü*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Gümüşatam, G. (2009). Kıbrıs ağızı üzerine hazırlanan sözlükler ve bu sözlüklerdeki yöntem sorunları. *Turkish Studies. International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 4(4), 481-504.
- Kabataş, O. (2007). *Kıbrıs Türkçesinin etimolojik sözlüğü*. Lefkoşa: Öncü Basımevi.
- Kabataş, O. (2009). *Kıbrıs Türkçesinin etimolojik sözlüğü* (2. bs). Lefkoşa: Acar Basım.
- Kabataş, O. ve Hacıpieris, Y. (2017). *Kıbrıs Türk ve Rum diyalektlerinin ortak sözlüğü (Tarihi-Etimolojik)*. Lefkoşa: Acar Basım.
- Konur, İ. (1938). *Kıbrıs Türkleri*. Lefkoşa: Bürhaneddin Matbaası.

Sözlü Kaynaklar

- KK 1: Hasan Abdurrazak, 73, Lefke.
- KK 2: Gülseren Cemal, 68, Ortaköy / Lefkoşa.

Yerleşim Yerleri Cetveli

Eski İsim → Günümüzdeki İsim	Gaziviran → Gaziveren
Abohor → Cihangir	Görneç → Görneç
Agrida → Ağırdağ	İpsilat → Sütlüce
Bladan → Çınarlı	Konedra → Gönendere
Çatoz → Serdarlı	Lefkoşa → Lefkoşa
Fota → Dağyolu	Poli → Poli (Güney Kıbrıs'ta)
Galatya → Mehmetçik	Sinde → İnönü

